

GIÁ BÁN	
ĐƠN-TRÁP	NGOẠI QUỐC
Một năm 1,200	1,500
Ba tháng 3,00	3,50
Ba tháng 1,50	1,75

Mua báo phải trả tiền trước.
Theo và mandai gửi cho M. TRẦN
ĐÌNH-TRẦN-Ai đang quàng cho
việc rắng tin thường ngày trước.

TIẾNG-DÂN

Chợ nhà Nam Việt
Hố-ma - Truô - Kiam

LA VOIX DU PEUPLE

Báo QUÂN
Đường Đông-Ba, Tru
Ghép số 10
Ghép số 10
Ghép số 10

Đ

民

Mỗi tuần xuất bản hai kỳ thứ tư và thứ bảy

Những kẻ có lương-tâm
trung-hậu, thành chính
không để cho cái nộ-khí
và tội ác nó ám vào lòng
cho đến nỗi không thể
bình-tĩnh để nghe câu nói
chân lý mà lại từ chối
những cái chứng cứ rõ
ràng.
(William Harvey)

MỘT CÁI NGỘ ĐIỀM MÀ NHÀ CHÍNH TRỊ NÊN CHÚ Ý

(Tiếp theo)

1) Ông nói rằng, ông từng biết người Nam hồi còn đi cùng mà nay xem ra như đã tập tành lên tàu bay, tư tưởng đi mau mà dân trí thay đổi chóng lăm, nên nhà chánh trị nên dự tưởng việc tương lai v. v. Câu đó thực là ông về rõ cái tâm lý người nước Nam ngày nay không sai chút nào. Thế mà sau ông lại nói rằng giữ cái thể thống quân quyền cho hợp với lý tưởng cổ-hữu của người Nam v. v. Ấy hai lẽ đó thật là mâu thuẫn nhau lắm.

Phải, nước Nam ngày xưa là một nước theo chánh thể quân chủ chuyên chế, song từ trong nước có cuộc "Bảo-hộ" mà quân quyền càng ngày càng suy lạc, gia dĩ phong trào dân quyền tự-do dần dần tràn vào, mà như là từ Trung-hoa dân-quốc thành lập đến nay, tại mất tiếp xúc, đã tới một bên mà cái tâm lý trung quân của người Nam ngày xưa, bị ngọn sóng nhân quyền đưa theo dòng nước chảy (Học-thuyết trang-quân, phần nhiều từ trong Hán học, mà Hán học đã bỏ thì cốt gổ đã lay chuyển mà không thể sống con được, đó lại một cơ nữa, bài này chưa giải được). Vì như đi càng vẫn là thói tục người Nam, song từ trong xứ có tàu thủy, tàu hỏa, xe điện, xe hơi, thì tự nhiên cái thói đi càng phải tiêu diệt (nhà quê cũng còn một ít, song nhìn là người một đời không ra khỏi cửa mới giữ được). Tâm lý đã thay đổi, thì chánh trị cũng cần phải sửa đổi mới thích hợp được, thế mà muốn giữ nguyên chánh-thể ngày xưa, thì có khác gì người ta đã rồ đi tàu đi xe là tiện lợi hơn đi càng mà lại buộc phải như định đi càng, nói rằng đó là tục cổ hữu, không nên bỏ đi hay sao? Đó là một điều trái hẳn với ý nguyên vọng của người Nam vậy.

2) Ông kể những sự nguy hiểm có thể ngăn trở cái cuộc khai hóa mà chỉ có lòng đáng phải thực hành, ôn hòa, quan lại, thiếu niên và binh dân) xét đoán đến nơi, phổ bày tưởng không sót chút nào, thật là về rõ cái tính hình Đông-dương ngày nay, song lại trong mấy lời phê phán cũng cách xử trí, còn có chỗ sai lầm nhiều.

Ông nói rằng cực đoan (Ex-trême droite et Extrême gauche) là phải văn-thần, cũng hơn bất đắc dĩ, bọn ấy nước Nam đời nào cũng có, phải

giúp quyền cho vua quan đứng trị cho tiết di, và bọn đó bắt tại bất lực chỉ ý lợi bên ngoài v. v. Người ta thường nói: cách-mạng là con nhà chánh-trị chuyên chế, thật thế, ở dưới chánh thể chuyên chế mà có phải phản đối, nước nào cũng thế, không phải là minh nước Nam. Nước Nam thuở nay mà có đảng phản đối đó chính vì chánh thể chuyên chế, nhiều điều ưc hiếp, làm cho nhân dân trong xứ mất cả cái quyền tự do, theo tâm lý loài người không tự an được, ngày trước đã thế, huống ngày nay là ngày nhân đạo xướng minh, nhân quyền phát đạt, nước Pháp sang bảo hộ mình đã là một nước chánh thể cộng hòa mà nước Trung-hoa là một nước làng diềng sản xuất chánh thể chuyên chế, thuở nay, nay cũng lập thành dân-quốc. Xem thể thì chánh thể quân chủ chuyên chế, gần không còn dấu tích trên mặt trái đất này bao nhiêu. Dân nước Nam cũng là loài người, máu mủ gần ọc không khác gì dân các nước, thế nào mà ngăn đón cái tư tưởng đó cho không lọt vào được! Thế thì muốn cho tư tưởng phản đối không xuất hiện ra, chỉ có thay đổi chánh thể lại cho hợp với thời thế cùng nguyện vọng của dân là một cách rất ôn hòa và vững bền. Nay lại cứ giữ thói xưa, lấy quyền lực mà đối phó, thì khác gì muốn nước không sôi mà thêm lửa vào, cái phương pháp đó giống như mấy mươi năm nay đã thi hành lâu rồi mà công việc trái quạ ra thế nào, có lẽ các nhà chánh trị cũng đã thấy rõ. Như nói về thể lực thì một cái minh trần, hai bàn tay trắng, bốn ba nơi này, ăn núp nơi khác, phải đó vẫn bắt tại bất lực, như lời ông Pasquier đã nói, song thuở nay những nhà cách-mạng nước nào cũng thế, ba tấc lưỡi là gươm là súng, một ngòi bút là trống là cờ, thường thường theo tâm lý xu hướng của xã hội mà gây ra một cái thế lực vô hình, dóm tàn cháy núi, hang kiến võ đề, phần nhiều chủ động là tự bọn vô thế lực đó, tưởng không nên đem làm đều nhạo báng vậy.

Giữa hai đảng cực đoan trên ông lại nhận có một đảng thượng lưu ái quốc (Elite patriotique), theo ý ông nói thì giống như có hai phái, song không phân biệt cho lắm. Một phái thì chủ ôn hòa tiến bộ, sẵn lòng hợp tác, song không có lòng

VĂN-VĂN. TẬP-TOẠI

Chơi Toureham

(Tháp này cách Phanrang 5 km.)
Nghĩ cuộc hưng vong những chán phèo,

Ác vọng gác núi cảnh buồn tẻ.
Lo thơ trước mái đàn chim liệng.
Thấp thoáng sườn non lữ mọi treo,
Thấp cũ diu hiu vùng cỏ úy.
Hồn xa phưởng phất đầy thông reo,
Ông xanh thật cũng đa đoan nhĩ!
Nghĩ cuộc hưng vong những chán phèo.

TRẦN GIA-THOẠI

Con nộm giấy

Ái khéo bày chỉ cái diều người,
Càng mây cũng một cũng xính tươi.
Mình bằng cốt gỗ, hình bằng giấy,
Nói chẳng ra lời, mắt chẳng người.
Đấy đó người lời không cãi lấy,
Thiệt hơn chủ bảo chẳng thừa cười.
Cùng rồi thủy dật cho mỗi lứa,
Thôi thế là xong một kiếp người.

BẾN SĨ (Bồng Sơn)

Ngán đời tự thuật

Mắc kẻ bán chôn giữa cõi trần
Thú ta ta thích có ai ngăn?
Lời danh là lão học con mắt,
Lời biển ngang tàng một tấm thân.
Rượu sớm xanh lòng bà chén thánh
Thi chiều đồng đỉnh mây câu thần.
Mến cho tranh khói dằng khôn đại,
Mịệt thì mang chỉ tiếng phất chăng.

CHÍNH TÂM (Sadec)

con dâm, không có trí kiến cấu nên bị dăng cực đoan trên trần ngập vào, một phái thì tư tưởng có cao, tinh thần cũng mãnh liệt, song hồi đến nguyện vọng cùng đều yêu cầu thì cũng không phản trần cho rõ ràng được v. v. Trong phái đó những kẻ xu hướng về đường vật chất, mượn tiếng cải cách mà giữ cái lợi riêng của mình thì chẳng nói làm gì, còn kẻ có hiểu thấu nội tình ngoại thế, biết rõ cái cuộc cải cách trong nước chủ quyền ở nơi chánh phủ Pháp, nên muốn đem toàn thể quốc dân cùng chánh phủ mà thực hành cải cách cho hợp với thời thế để mưu sự lợi ích chung cả hai dân tộc sau này. Song xem trong cơ cuộc hiện thời, chánh thể vẫn còn mập mờ, học giới thì nhiều đều bỏ buộc, gia dĩ phong trào đồn lời mà chánh phủ có ý hiềm nghi, quan trường thêm đều lặt đó, nguyện vọng chân chính của nhân dân, không sao bày tỏ ra được mà dấu có bày tỏ, chánh phủ cũng không lấy làm đều, chánh phủ có một lương thì cũng chỉ lợi cho một đôi nhà tư bản và lãnh biện, còn ngoài ra, những vấn đề quan hệ chỉ thành chánh trị trong tâm lý mà thôi, thế mà ông trách rằng không phản trần nguyện vọng của mình cho rõ ràng, ấy cũng như bỏ tay người ta lại mà chế rằng không biết múa, dón rằng người ta lại mà trách sao không đi, đều đó cũng oan thật!

(Còn nữa)

M. V.

BỆNH - LAO

(Tiếp theo)

Làm thế nào mà đề phòng các điều trị bệnh lao?

Trên kia đã nói rằng bệnh lao có tương quan mật thiết với xã-hội loài người nhiều lắm, nên sự đề phòng chung cho xã-hội thì do chính phủ đề xướng. Ở bên các nước Âu-Mỹ cái vấn đề bệnh lao đã thành một cái quan niệm đúng đắn của các chính phủ trong lúc không có giặc giã.

Bởi khái người ta làm những cách sau đây:

1) Lập nhà-thương-lao, nuôi những trẻ con nghèo khổ.

2) Lập nhà bệnh-chuyên trị bệnh lao.

3) Phổ thông cách phòng giữ bệnh lao bằng dấu B. C. G.

Không phải chỉ lập nhà-thương-lao nơi những chỗ cao mát (sanatorium) chuyên trị bệnh mà thôi, người ta còn đặt ra trường cơ quan rất quan trọng chuyên về việc chiến tranh với bệnh lao (lutte antituberculeuse).

Cơ quan đề phòng này rất có hiệu quả và những người thì hành pháp luật là tất cả những nhà vệ sĩ chuyên môn; các cơ quan này gồm có những viên quân y, các phòng (directeur des bureaux d'hygiène) thuộc dưới quyền ông thị trưởng trong mỗi thành phố lớn, các cơ quan địa phương và thuộc dưới quyền quan chủ quản có những viên thanh tra vệ sinh, inspecteurs départementaux des services d'hygiène.) Các quan quân y cũng cùng thanh tra đã có sẵn dưới quyền mình các bộ phận đặc biệt, như là:

Bộ tẩy uế (service de désinfection) Phạm khi nào có một người chết về bệnh lao trong thành phố hoặc trong hạt, thì lập tức người ta đem máy hơi đến tẩy uế nhà cửa, tàu gúp quần áo, cũng đem đồ dùng của người chết về mà nấu cùng xông cho thật kỹ, rồi mới trả lại; còn họ lại lãnh nhau quần áo cho bệnh nhân bằng ngày nữa.

Đội khám hộ dân bà chuyên môn (Infirmières visiteuses)

Những người này trước khi ra làm việc, phải có học tập vài ba năm, họ học từ cách dò xét manh mối bệnh lao cho đến về sinh đề phòng để mà đi truyền bá học như dân, và họ có ai đầu thì đến nuôi nấng cũng an ủi. Cũng có khi thấy nhà tư thiện cũng như bà nhiều có thuốc về qui phái, học hành thông thái, nhận làm việc này để giúp đỡ cho xã hội vài ba năm trước khi ra lấy chồng. Họ còn đi khắp trong hạt để trông dấu B. C. G. cho trẻ con mới đẻ nữa.

Các quan đốc cùng thanh tra đã có máy bộ thuốc này giúp đỡ, cho nên họ điều tra số bệnh hiện thời dễ lắm; nhà nào có bệnh, nhà nào có máy bệnh thì họ đã thuốc tất cả. Vì trước mặt họ đã sẵn bản đồ của thành phố hay hạt họ coi, họ có người chết về nhà nào thì họ lại khám một khám đến, nhà nào có người đau thì họ khám một khám đó. Cho nên họ ngồi chỗ trung ương mà biết tất cả số bệnh, thì họ lại càng có ích về việc tổ bày chỗ nào nên lập nhà-thương, chỗ nào đáng đặt nhiều thầy thuốc, chỗ nào dân sự bị bệnh mà nghèo khổ nên cứu giúp. Khi rồi thì họ lại đi khắp các nơi diễn thuyết để giáo hóa nhân dân về sự vệ sinh.

THẾ GIỚI THỜI ĐÀM

TRUNG-HOA ĐỐI VỚI NGOẠI QUỐC

Hiện nay Bắc phạt đã xong, Chánh phủ Trung-hoa đương lo liệu về công việc kiến-thiết. Nhưng cũng vì Bắc phạt đã xong, việc thống nhất 18 hành tỉnh đã hoàn thành nên phát sinh ra mấy vấn đề rất là trọng đại. Nay xin nói riêng về phương diện đối với ngoại quốc thì có ba vấn đề là: vấn đề ngoại trái, vấn đề qua thuế và vấn đề điều ước.

Về vấn đề ngoại trái thì Ủy hội Tài chính của chánh phủ Quốc dân đã tuyên bố không chịu thừa nhận các trái khoán của chánh phủ Bắc phạt kinh vay của Ngoại quốc, còn về vấn đề quan thuế thì chánh phủ Quốc dân cũng quyết c ùi trường thu phục quyền lợi chứ không để cho Ngoại quốc giám đốc nữa. Hai vấn đề ấy chẳng qua là phụ thuộc, mà cũng bao hàm ở trong vấn đề thứ ba là vấn đề thủ tiêu bất bình đẳng điều ước.

Nguyên Trung-hoa từ non một trăm năm nay bị các Liệt cường Âu Mỹ đem binh lực đến tại uy, lấy những điều ước bất bình đẳng mà trói buộc nhân dân, đều ấy đã chán rõ ràng, không phải nói dài nữa. Bây giờ chúng ta ở Trung-hoa muốn lo việc kiến thiết quốc gia mới mà các điều ước bất bình đẳng cứ đè như cũ thì thế nào thu được hiệu quả-truân toàn? Vì lẽ ấy mà cái cấp vụ của Chánh phủ là phải yêu cầu duyệt cái các điều ước cũ lại. Chánh phủ Quốc dân đã gửi một tờ tuyên cáo cho ngoại quốc, khẩn khoản phân trần về việc ấy. Ủy hội Trung ương chấp hành cũng đã quyết nghị giao cho bộ Ngoại giao thương lượng về vấn đề ấy. Vương

Các nước đối với dân của họ đã tận tâm kiệt lực cho nên trong khoảng hai mươi năm mà bên nước Mỹ giữa thành New York đã thấy số lao động chết về bệnh lao tụt sụt xuống đến 60 phần 100 rồi. Còn bên Âu châu thì có công như là nước Đanmác được còn lại 96 người chết trong mỗi 1000 000 đầu dân.

Nhơn nay kỷ giả lược dịch ra một cái án trần tình với c ình phủ của Đại hội nghị vệ sinh thứ tám (XIII congrès d'hygiène) của một nước bên Âu châu để cho ba con biết cái lòng vì quốc vì dân của người ta cao thượng đến chừng nào.

« Vì xét trong mỗi năm phát động « hồ thì tai nghe tiếng chuông cầu « hân cho một người chết về bệnh « lao.

« Vì xét rằng trong mỗi năm số « dân ta hao hết 100.000 (mười vạn « người) bởi bệnh lao. Nên đại hội « nghị thỉnh cầu với chính phủ để « chính sách phòng lao (politique « sanitaire) vẫn vậy... »

« Vì đạo luật năm... còn khuyết « điểm vì... cao nên xin sửa đổi « ến u thế này.

« Vì xét rằng muốn bảo trợ « ến hơn cho chắc chắn thì không « ết bằng gia sức mạnh mà chống « ết với « bệnh.

« Phải trẻ con là hy vọng của « tương lai, là cái phần mỏng manh « của quốc dân nên để mặc bệnh « Cho nên xin đặt luật để bảo trợ « mỗi xuân thời ng ta là từ ngày « sinh cho đến lúc trưởng trạ-h.

(Còn nữa)

Hữu-Đ

chính - Đình đã thương nghị với Công sứ đoàn và định nên bắt đầu cuộc điều đình chính thức vào ngày 20 tháng Juillet.

Đó là thái độ Trung-hoa như vậy, còn thái độ ngoại quốc thế nào? Theo cái tâm lý tự nhiên của người ta, mà cái âm lý chung của một giai cấp hoặc một dân tộc cũng vậy, mình đã nắm được cái địa vị có lợi thì có dễ dàng mà buông tha nhà mở ra không? Ta có thể chắc trước rằng có điều đình nữa thì Liệt cường cũng sẽ viện cớ nọ chứng kia mà từ chối. Chính Nhật-Bản đã từ ý rằng điều ước Nhật-Trung năm 10 năm nữa mới hết hạn thì hiện nay chưa chịu sửa đổi. Và vấn đề Tề-nam vẫn còn giải quyết chưa xong, hãy điều đình cho xong vấn đề ấy đã. Một viên phóng-sự của tờ báo Echo de Paris ở Londres lại báo tin rằng Anh cũng đồng ý với Nhật không chịu điều đình kết với Trung-hoa. Tin ấy vẫn đúng với cái tâm lý người Anh, mà sự thực cũng không gì khác thế. Còn nước Pháp thì cũng mới tỏ ý rằng sẽ công nhận Chánh-phủ Quốc-dân là Chánh-phủ chính thức của Trung-hoa, chứ cũng chưa nghĩ ý gì về vấn đề điều ước. Xem trong Liệt-cường thì chỉ có nước Đức và nước Mỹ là hơi có cảm tình với Trung-hoa. Nước Đức thì không có điều ước gì bó buộc Trung-hoa, nhưng đối với việc công nhận chánh-phủ Quốc-dân thì sẵn lòng hoan nghênh lắm. Dầu ấy cũng là tự nhiên xui nên thế (Nguyên lai của Đức ở Trung-hoa không có bao nhiêu, mà các nước Nhật, Anh, Pháp thì chiếm phần nhiều, trái với ghen ghét lẫn lộn, đối với bên kia có ác cảm thì đối với bên này thì thiên nhiên phải có cảm tình). Mỹ thì cũng vậy, Mỹ tình rằng tán thành cho Trung-hoa để chống lại với Nhật, Anh, Pháp thì có gì cho ba nước kia mà lợi to cho Mỹ, cho nên Mỹ sẵn lòng thừa nhận chánh phủ Quốc dân, bằng lòng đối công-sứ-quân xuống Nam-kinh và tỏ ý thuận nhận việc thủ tiêu bất bình đẳng điều ước.

Tình hình ngoại giao của Trung-hoa đương như vậy.

Chúng biết Vương-cình-Dinh có thể cũng có những giải quyết vấn đề này cho thỏa đáng không. Nhưng tại cái rằng giải quyết xong là không, không phải tại cái ngoại giao của Vương mà chỉ tại lòng thành chính hay đã tâm của Liệt cường mà thôi vậy. Thời cuộc vẫn còn khốn khó. Cách mạng đã thành công đâu!

Ngô nhân

BẢN BÁO KHẢI SỰ

Các ngài đã có lòng chiếu cố đến bản báo mà mua báo năm, hoặc 6 tháng, hoặc 3 tháng, bản báo đã gửi báo hơn sáu tháng rồi, vậy xin các ngài gửi bạc về cho, để tiện việc tính toán sổ sách.

Còn các ngài mua hạn 6 tháng và 3 tháng nay đã quá hạn lâu rồi, song bản quán không liếp được thơ và bạc, nhưng vẫn gửi báo liếp luôn vậy xin các ngài gửi bạc hạn cũ và hạn mới về cho, cảm ơn.

TIẾNG-DÂN

MÁY NGHE HÁT

VỎ TUYỂN ĐIỆN

Nếu các Ngài mua một cái máy V. T. D. (T. S. F.) của hiệu **RADIO-SINDEX**, thì các Ngài ở nhà cũng nghe được hát tây, hát ta, hát lâu và tin tức các nơi nổi ngày ba lần.

Sáng 11 giờ 30

Chiều 6 giờ 15

Tối 8 giờ 45

Hiệu Radio-Sindex có bán đủ các kiểu máy V. T. D. (T. S. F.) ai ai cũng có thể mua được nhiều giá lắm, ít tiền nhiều tiền có cả. Ai mua máy thì Hiệu Sindex sẽ cho người đi đặt máy hầu tận nhà từ tế cho các Ngài.

Ai muốn cần dùng điều gì cứ viết thư hỏi, muốn nghe thử cứ việc đến mà nghe tận hiệu Radio-Sindex không mất tiền.

Hỏi Catalogue T. D. mà xem

RADIO-SINDEX

68 Boulevard Paul-Ber - HAIPHONG
téléphone số 449

Singapour lại bị bắt lại, đang trong ổ báo 85, nay lại có tin các báo rằng có hai người lính một thám qua Singapour bắt Moynier về, khi hai người lính ấy ra mắt quan Biện lý ở Singapour có trình giấy tờ của Chính-phủ sai mình qua bắt Moynier, song giấy tờ không được minh bạch (không nói rằng Moynier bị bắt ngay nào, bị kết án mấy năm) cho nên quan Biện lý không chịu cho đem Moynier về Saigon. Hiện nay Moynier được thông thả ở Singapour. Có lẽ rồi đây Moynier sẽ đáp tàu sang Thượng-hải để tìm nơi ẩn dật.

GIA-ĐÌNH

Lại Chà-và đánh Annam!

Các báo Saigon có đăng tin rằng ở Gia-dinh ngày 4 Juillet khi sáu giờ buổi chiều có xảy ra một vụ Chà-và đánh Annam nữa. Nguyên do như thế này: Hôm ấy tên Sĩ-thợ số xe lửa Trường-tiền ra tìm chỗ máy nước; lại có người vợ một tên Chà-và cũng đến đó gánh nước. Người thợ nói sao đương lúc người ta tìm lại ra gánh nước. Nói thế rồi hai bên cãi cọ nhau một hồi. Tên Chà-và liền đến gần một người thợ rồi chạy lấy một đoạn cây sắt to đánh người thợ trúng ngay vào cổ, người thợ quỵ xuống, nó lại nhón đó đánh luôn một cái nữa nơi đầu làm cho máu phun ra nhiều lắm. Thế mà nó cũng chưa hả dạ muốn làm cho rồi đối người thợ đó đi, bên đánh luôn một phát nữa, song may đâu phát này đi xén không trúng người thợ mà lại trúng nhầm cái voi với máy nước làm bay cái voi đó. Người thợ liền chạy đi thưa quan sở Trường-tiền; quan ấy lại báo phải xin tự thuận và hàm nếu trả thù tên Chà-và và ấy thì phải bị đuổi ngay và bỏ tù nữa.

Thấy quan xử bất công như thế cả thấy anh em làm việc trong sở đó đến đông tưng tưng có vẻ như kết quả thế nào.

Sao cách trong một tháng nay mà người Annam ta bị đập nhiều phen như thế? Nào ở Vinh, nào ở Saigon,

nay lại ở Gia-dinh nữa,

mấy anh da lợ cũng không chừa.
Ôi! làm thân người Annam cũng khổ lắm nì.

CHỢ LỚN

MANDATS CỦA AI??

Bản báo nhận được mandat số 410086 1\$50, song không có tên. vậy ngài nào có mandat ấy xin cho biết dạng vô số.

TIẾNG DÀN

ĐỘC GIẢ LUẬN ĐÀN

BẢN VỀ VẤN ĐỀ TẶNG LƯƠNG CHO CÁC THUỘC QUAN NAM-TRIỀU

Gần đây nghe nói Nam-Triều có định tăng lương cho các thuộc-quan. Trong các bộ-viện thì từ Lang-Trung trở xuống, ngoài các tỉnh thì từ Tri-phủ, tri-viện trở xuống đều được hưởng ân ấy. Nam-Triều định tăng lương thừa-phái hạng sáu lên đến 30\$00 một tháng, rồi cứ mỗi bậc thêm 3\$00, (song theo báo Tiếng Dàn số 82 thì có tin đồn rằng tòa Khâm cải lại 2\$00 chứ không cho 3\$00).

Đối với vấn đề tăng lương ấy, ở Kinh và ở các tỉnh, nhiều người lưu ý đến lắm. Vậy tôi cũng xin lấy ý riêng mà bàn bạc ít lời, đáng hẳn các độc-giả nhĩ-giám.

Thuộc-quan của Nam-Triều, như Lang-Trung thì xem xét cả thuộc-quan một bộ; Thông-Phân, Kinh-Lịch thì cả một tỉ, Tri-phủ, Tri-viện thì làm phụ mẫu một hạt dân, chức trách cũng có hơi nặng nề, nhà nước tăng lương như thế cũng phải.

Vậy xin nói đến các hạng thuộc nhỏ ở dưới, nghĩa là các hạng thừa-phái.

Nay định tăng lương cho các hạng thừa-phái như thế, ta nghĩ có đáng

không? Nói không đáng thì e mất lòng các anh em, mà nói đáng thì e không đúng. Nhưng dầu có không vừa ý anh em, cũng xin anh em tha lỗi, tôi chỉ theo dư luận của công chúng và theo ý riêng tôi mà nói rằng tăng lương cho các viên thừa-phái Nam-Triều thiệt là không đáng. Tại sao mà không đáng, tôi xin giải ra đây.

Một người làm việc ăn tiền công nhiều hay ít là tại lẽ gì? là tại:

- 1) Làm việc nhiều hay ít;
- 2) Sức người làm việc giỏi hay dở;
- 3) Chức trách mình đương giữ khó hay dễ.

Nếu đem ba câu tối ấy mà hỏi, về các viên thừa-phái của Nam-Triều (Thừa-phái hiện đương tăng sự buổi chầu) thì ai cũng phải trả lời: e làm việc ít; dở; và dễ. e vẫn biết trong hàng Thừa-phái cũng có người học khá như mấy thầy tù, cử và mấy t. ấy tốt nghiệp ở trường Giám; hai hạng này nếu không dư cũng đủ sức làm việc, vả lại vì có học nên biết rằng ra làm một việc gì thì phải làm cho hết phận sự mới xứng đáng tiền công, nhưng rồi thay, hạng ấy có ít lắm, họa may trong một bộ hoặc một tỉnh được đôi ba người mà thôi, còn bao nhiêu thì cũng phải sắp vào hạng trên kia cả.

Hạng này họ ít làm việc lắm, có người vài ngày mới vào li, vô bộ một lần, ấy là đã khá, thậm chí có người mười một người làm thế cho, (người này họ thường kêu là anh sĩ hoặc anh học trò đối với thầy thừa ấy là ông thầy) rồi cứ ở nhà có khi đến một đôi tuần lễ, nếu có vô chỗ làm việc cũng chỉ để viết một chữ «ky» mà thôi, ấy là nói thì giờ họ làm việc.

Nay xin nói đến sức họ làm việc thế nào, muốn có sức làm thì phải có học, mà mấy thầy ấy họ có học chỉ là bao lăm, may ra có người đọc được tờ từ từ báo, hiểu được chữ *monsieur, madame*, ấy là đã khá rồi, còn có người lại viết không thành chữ nữa, chỉ biết một chữ «ky» là đủ; chữ «ky» ấy hình như làm đủ cái nghề của các thầy; anh sĩ có thảo tờ từ từ, tờ báo chỉ có chỗ sai thì đã có quan «đầu ti» sửa lại.

Cái «đốt» của các thầy làm cho các thầy không hiểu nghĩa vụ mình, mà làm cho đầy đủ, vả lại không ai bó buộc, tội gì mà phải nhọc nhằn.

Nay ta nên xem trách nhiệm họ đương đó, dễ hay là khó. Chắc là không khó, vì các anh sĩ ấy có thể làm được, mà các thầy chỉ trả cho anh sĩ ấy một tháng 5, 6 đồng thôi. Mấy câu trả lời của ba câu hỏi trên kia đều không vui cho các thầy ấy cả, mà nội Thừa-phái ở Trung-ky, các thầy ấy đã chiếm hết bảy phần mười rồi.

Vậy nhà nước định tăng lương cho Thừa-phái có đáng không? không thì oan cho hạng hữu lực là hạng ở trường Giám ra và các thầy khoa-mục.

Có nan thiết, nhưng đã có câu tục: «một con sâu làm rầu nồi canh» kia mà!

Vậy ta có thể nói tóm lại rằng: định tăng lương cho Thừa-phái không đáng. Đương sơ Thừa-phái hạng sáu mỗi tháng chỉ có 12\$, rồi lên đến 18\$, rồi tăng lên đến 22\$, thế cũng đã vừa phải rồi vì họ chỉ trả cho anh sĩ 5, 6 đồng thì cũng

PHỤ-NỮ DIỄN-ĐÀN

VẤN ĐỀ HÔN PHỐI

(Tiếp theo)

Việc hôn phối ở xứ ta

Ở xứ ta, trong việc hôn phối, có nhiều điều lệ: pháp luật bỏ buộc người đàn bà lại quá bốn bên Âu-châu. Cái độc hại nhất là ở chuyện đàn bà vì gia-dân xuất-bức mà phải tự tử thời xưa.

Xem đến đây, trong đám chị em chắc có người nói: «đó là những chuyện bất thường, xưa nào cũng có chứ không phải một minh xử ta.» Vả pháp-luật đối với chị em ta có nhiều điều hẹp hòi, song thực ra thời thường người đàn bà trong gia-dinh đối với chồng, đối với con, cũng đủ phẩm-giá, cũng giữ được địa vị e nội-tướng. N.ư thế thời cần gì nghĩ đến pháp luật? Vẫn có thể. Song chị em nếu biết rằng ở xã hội ta ông chồng trong gia-dinh ngày nay cũng như ông vua chuyên chế trong quốc gia buổi trước. Buổi xưa, có khi vua ác bốn bề bị loạn lạc, nhưng cũng có khi vua hiền bốn bề được thái bình. Thế mà ngày nay, trong chính-giới, có ai vì Nghiêu, Thuấn, Thương, Vũ mà còn sùng bái chủ nghĩa «chuyên chế» không? Ông vua tàn ngược cũng như ông chồng độc ác, tệ ấy sinh ra bởi lỗi xã-hội không biết hạn chế nhiều, bởi lỗi người tàn ngược độc ác ít. Nay trong việc hôn phối ở xứ ta, chỉ một chuyện như chuyện người đàn bà trăm-minh báo thuật hôm nọ đủ bắt buộc: chị em ta kiếm cách để phòng cho cả đồng-bào nữ-giới ta. Mà muốn để phòng thời phải bàn đến pháp luật.

Chắc lại có người nói: «nếu pháp luật sửa đổi rồi mà phụ-nữ ta vẫn còn ngu dốt, thời còn bị áp chế mãi. Cái bằng nay ta hãy lo tu luyện đức-hành ta trước.» Nói như thế cũng như trong nam-giới các ông tăng tiến bản việc nước cứ bảo khai hóa rồi sẽ xin tự do, các ông ấy bảo như thế không ngờ rằng có tự do mới khai hóa được. Cái ý tưởng «cột bu sau cây» ta không nên bắt chước.

Nay ta xét pháp luật về hôn phối hiện còn thi-bành ở xứ ta (pháp luật ấy ở trong pháp luật Gia-Long: có xứ như Nam-ky thời có luật Pháp sửa đổi lại ít nhiều, như sắc lệnh Tổng thống Pháp năm 1883, song cũng sửa đổi lại vật thôi). thời ta thấy tình trạng người đàn bà trong xứ ta cũng tựa tựa như tình trạng người đàn bà ở bên Âu-châu. Không phải thế mà thôi, lại còn có hai điều này nữa:

còn dư đến 15, 16 đồng. Nay tăng lên đến 30\$, thì hơi nhiều. Lãnh của nhà nước 30 đồng, trả lại cho anh sĩ 6 đồng còn dư 24 đồng; ngẫm không hợp các lãnh tụ quân nhân thì lãnh 24\$00 như thế có phải là nhiều không?

Kết bài này, tôi xin các thầy Thừa-hầy xây lại ngó chung quanh mình cái lũ dân khốn nạn kia cả năm đầu tất mệt mỏi, mà nay tăng thuế, mai tăng sưu, để làm gì? để đem hiến cho các thầy tiêu dùng; nghĩ thế bà lại nỡ không làm thế nào cho xứng đáng đồng tiền của chúng nó sao?

N. M.

1) Quyền cha mẹ trong việc hôn phối. — theo luật cũ chỉ cha mẹ có phép đoàn-dinh việc dựng vợ gả chồng cho con, con không bằng lòng cũng mặc kệ. Sắc lệnh năm 1883 có sửa lại nói rằng hai bên trai gái có bằng lòng mới được. Nhưng cũ hay mới đều nói rằng nếu cha mẹ không bằng lòng thời không khi nào được. Em không phải nói dài thời chị em cũng biết rằng lệ ấy ít khi hay, mà nhiều khi hại lắm.

2) Lấy vợ lẽ. — Hiệt bao nhiêu lần kịch bị thảm đã ra ở giữa gia đình vì chuyện ấy! Không cần nói nhiều, chỉ dừng địa vị một người trong xã-hội mà bàn, thời bốn chữ «thu thế, mãi thiếp» (cưới vợ chính, mua vợ lẽ) đủ làm cho chị em ta xấu hổ.

Đó, thăm trạng đồng bào nữ-giới ta ngày nay như thế đó. Chị em hãy xét ý tưởng bà Ellen Kay rồi quay lại xét thân phận mình, nghĩ cách thế nào xin cho em biết với.

Phạm Thị Viên

Cựu nữ-sinh trường Đồng-Khánh
Quản-hành (Nghệ an)

VIỆC THÊ GIỚI

Á-ĐÔNG

TÁU

Tin báo Táo

Một cuộc hội nghị rất quan trọng. — Một hội nghị rất quan trọng ở nước Trung-hoa tức là hội nghị Quân-sự cấp hợp nay mai hoặc ở Bắc-binh hoặc ở Bắc-dinh vậy Hội nghị này nhóm họp tất cả các lãnh tụ quân sự các phái, cho nên có người gọi là «Lãnh tụ hội nghị» hay là «Cụ đầu hội nghị» nghĩa là hội nghị các người to đầu.

Nguyên sau khi Nam-quân lấy được Bắc-binh và Thận-tân rồi thì có nhiều vấn đề rất quan trọng theo sau, như vấn đề toàn quốc thống nhất, vấn đề tài chính, vấn đề quân chính sách nhất, vấn đề quân quyền và chính quyền thống nhất v.v đều là những vấn đề rất cần cho tình thế Trung-hoa ngày nay, nếu không hợp các lãnh tụ quân nhân lại thì không tài nào giải quyết được. Ngay khi mới lấy được Kinh-tân, thấy các tướng lĩnh có hơi ý kiến bất đồng, nên lý-tế

Thâm (Quảng đông) và Hoàng thiếu Hùng (Quảng tây) người nghĩ ra việc họp hội nghị này, liền được bọn Lý-tôn-Khảo, Bạch-sùng-Hy liền đồng tình, cảnh này để trước mắt, rồi ba ông Tổng tư lệnh là Trương Phụng, Điền, tán thành sau. Ấy gốc tích hội nghị to đầu này là thế. Hội nghị định rằng ngoài bốn ông Tổng tư lệnh bốn tập đoàn ra, bao nhiêu tướng lĩnh các bộ, quân trưởng các quân đều có tư cách đến dự hội cả. Trương-giới-Thạch cũng Bạch-sùng-Hy, Lý-tôn-Khảo, Trương-Cầu v.v đã đến Bắc-binh rồi, Lý-tế-Thâm cũng sắp đến, Hoàng-thiếu-Hùng, Trần-minh-Khu không đi được nhưng đều có điện gửi Lý-tôn-Khảo, Trương-Cầu v.v. đã gửi đi. Trương-giới-Thạch hiện đương ho và đau răng, Ulém-tích-Sơn đã điện gục, Trương-trả lời rằng trong mình còn sốt lắm, nếu hơi bớt sẽ đến Bắc-binh ngay. Nhưng nếu có đến được cũng chỉ để ông Tôn thời còn quân sự hội nghị thì đã phải Lược chung-Lân đến làm đại diện dự hội.

Còn chủ hội nghị thì theo lời Lý-tôn-Khảo ban đã quyết định họp ở Bắc-dinh vì chỗ ấy gần Phụng-giang-Tướng, may ra Phụng-giang có thể gương đến họp chăng. Báo Nhật bản có tin rằng: cứ gờ lời Trương Quốc nói chuyện thì hội nghị này sẽ di họp ở Bắc-dinh là cốt để sau khi giải quyết xong các vấn đề trọng yếu rồi, các tướng lĩnh đương ở đầu về đây, Phụng-giang-Tướng đã nhận lời đến họp. Nếu không đến thì do Trương-giới-Thạch, Điền-tích-Sơn, Lý-tôn-Khảo đứng triệu tập hội nghị.

Đã tiện, lại lợi, lại chắc chẳng trâm bé

Đồng bào ở Trung-ky ai cũng còn nhớ mấy năm về trước, ai có xe hơi đem đi bảo hiểm, thì phải chịu: giá cao, và gặp: nhiều điều bất tiện. Đến khi ông Phạm-Điền mở hiệu Bảo-Hiểm ở Quinhon thấy ngày một sự tiện lợi đánh rành. Trước phải trả 7\$00 hay là 8\$00 một người hành-khách, thì tự đó về sau chỉ mất có 2\$00 hay là 1\$50 mà thôi.

Hãy thay! sự cạnh tranh trong thương cuộc, rất lợi cho thế gian ngày nay phong văn những nhà Bảo-Hiểm khác, «nghe biết» về sau gặp đều tai rồi, nhưng bởi thế nào) cũng có đôi cho gần theo giá 2\$00 và 1\$50, thì lại nghe ông Phạm-Điền sắp rút xuống còn có đồng-một, đồng-hai (1\$10, 1\$20) một người hành-khách mà thôi.

Như vậy, chủ có xe cần chỉ phải đi đâu, tìm ai có lần lỗi, đến hãng ông Điền, hiện thấy giá rẻ, làm mau, điều lệ rõ ràng có ông ta ký kết, lúc hiểm nguy có ông ta xét tra, có phải đã tiện lại lợi lại chắc chẳng trâm bé không?

VƯƠNG-QUANG-NHƠN công-ty

Chủ có xe kính cáo

GIÁ LÀ 1.80

PHARMACIE MONTES HANOI

HIỆU CON BƯƠM BƯƠM

ĐẠI-QUANG-DUỐC-PHONG 46 boulevard Tổng-Độc-Phương, CHOLON — Chi-Điêm 47 Phố hàng Đường, HANOI

Gởi bán khắp cả mấy hiệu thuốc bắc trong xứ Việt-Nam, Cao-Man và Ai-Lao thứ thuốc nào có hiệu con bướm bướm mới là thứ thiệt

Ở xa gởi thư đến mua nếu nhà giấy thép nơi đó gởi được theo cách lãnh hóa giao ngân thì xin chiếu theo, tiền gởi hàng người mua phải chịu

Sốt nóng 0\$10 rét 0\$15, 0\$10	Rượu Tê phong thấp 1\$50, 0\$80, 0\$20	Thước Ho bột hoàn 0\$10	Thước Cam tích 0\$10	Dầu thượng hải	Vừa vồng vừa thoa chữa khỏi bách bệnh 0\$25
Rượu bổ 2\$00, 1\$00, 0\$30	Thước Bô thận 2 hoàn 1\$00	Thước Giang mai 1\$50	Dầu như ý đại quang 0\$10	Huyết trung Bửu	Thước bô nhất trong hoàn cần 2\$00 1\$20
Thước Đau mắt 0\$20	Thước Điện kinh 2 hoàn 1\$00	Thước Lậu 0\$40	Nhan-trừ muỗi 0\$20	Bồ phê thanh được	Thước ho rất thần hiệu 0\$80 và 0\$40

